

EksperimenTiende

Selvevalueringsrapport 2023

Skolens bestyrelse skal i henhold til loven og skolens vedtægter hvert andet år godkende en plan for selvevaluering af skolens virksomhed set i lyset af værdigrundlaget.

Vores værdigrundlag er

”Baunehøj Efterskole er en historisk-poetisk skole, der arbejder ud fra et grundtvigsk livssyn”.

På skolebestyrelsens møde 202 den 31. august 2022 besluttede vi at sætte

”fokus på den boglige undervisning og særligt EksperimenTiende. Der lægges op til at spørge både elever, forældre og lærere. Særligt kunne det være spændende at spørge ind til:

- *Motivation, når man ikke skal til prøve. Elevernes indre motivation for læring og hvordan det udfolder sig.*
- *Faglighed*
- *Evaluering - hvordan og hvad gjorde vi ift. evaluering af eleverne, og hvad virkede?*
- *Er der elever, vi lader i stikken, som egentlig har brug for det formaliserede og prøveforberedende, men som ’slipper afsted med’ et prøvefrit skoleår*
- *Lærernes arbejdsglæde og kreativitet inden for de forskellige fag*
- *I hvilken grad lykkes vi faktisk med at eksperimentere? Hvor lidt og hvor meget skal vi overhovedet eksperimentere?”*

Jeg har ladet disse bullets udgøre dispositionen for rapporten og alene tilføjet et konkluderende afsnit: **Hvad bør vi gøre fremover?**

Til grund for rapporten ligger samtaler med og evalueringer fra lærere, tidligere og nuværende elever og forældre, samt et spørgeskema som 75 elever besvarede fredag den 27. november 2023. Når jeg refererer til ”elevundersøgelsen” nedenfor, er det de cirka 50 siders materiale, der er kommet ud af den undersøgelse. Dette materiale udgives ikke på hjemmesiden, men jeg citerer fra den.

Denne korte rapport forholder sig til undersøgelsens resultater og giver anbefalinger til videreudviklingen af vores tilbud.

Elevernes motivation for at lære

Den måske vigtigste begrundelse for at indføre en anderledes 10. klasse, men nok også kilden til den største bekymring, er elevernes motivation til at deltage aktivt i undervisningen. Frygten for en dårlig karakter har aldrig været en god begrundelse for elevernes motivation og hverken karaktergivning eller eksamen har tidligere stået centralt i vores tilgang. Med opgivelsen af den konventionelle struktur er denne motivationsform også som mulighed bortfaldet helt. Vores indtryk er, at eleverne - helt i overensstemmelse med Grundtvigs diktum, at "han har aldrig levet, som klog på det er blevet, han ej først havde kær" og med nyere undersøgelser¹ af den afgørende rolle som elevens personlige forhold til læreren spiller - først og fremmest motiveres af meningsfuldt indhold og dygtige, engagerede lærere.

Citater fra elev-undersøgelsen.

Matematik

Har lært at matematik kan være sjovt. Vi har virkelig gået i dybden med funktioner og ligninger hvilket jeg er helt vild glad for da jeg gerne ville være mere forberedt til gym.

Dansk

Vi har lært mere om teknologi/sociale medier. Vi har mødt bjørns tankegang om dansk og andet som er lidt anderledes. Vi har lært at være kildekritiske. Vi har lært at holde taler og få samtaler til at fungere og så har vi været igennem ting som vi også var inde på i folkeskolen

Engelsk

Vi skulle lave et parti med ekstreme holdninger der fik jeg udfoldet min viden.

I elevundersøgelsen bliver det tydeligt, at medbestemmelsen er stærkt motiverende for mange elever.

En elev skriver: Jeg elsker friheden til at være med i beslutninger om, hvad vi skal lave, og vi ikke bare følger et dødssygt pensum.

Faglighed - det håndværksmæssige

Det er afgørende i vores hensigt med EksperimenTiende at holde fast i fagligheden i de almindelige skolefag dansk, engelsk og matematik. Det er imidlertid også meget forskelligt, hvori denne faglighed består og ikke mindst, hvad forskellige involverede anser for at være fx en faglig udvikling. Hvor én faglig udvikling er at udvide sin horisont, få ny viden eller indsigt i hvordan faget har betydning for ens egen livsverden, så er en anden - og det er tit den der bliver opfattet som "hård faglighed" - at styrke sine konkrete, håndværksmæssige kompetencer i fagene. I en skoleform, der lovmæssigt er forpligtet på "folkelig oplysning, livsoplysning og demokratisk dannelse", er det kun naturligt, at vi har et særligt fokus på elevernes medindflydelse, fordybelse i både de store fortællinger og det

¹ Fx Louise Klinge, *Lærerens relationskompetence*, Dafolo 2017

identitetsprojekt enhver teenager står midt i. Men det er samtidig vores ønske, at den "hårde faglighed" skal være repræsenteret og genkendelig for eleverne. Der skal være plads til både håndværksmæssig og tematisk fordybelse.

Af både elevundersøgelsen og tilbagemeldinger fra lærerne fremgår det, at denne balance er svær at holde - men det er den på den anden side også i den konventionelle undervisning - fordi eleverne har meget forskellige niveauer, erfaringer og forventninger. Nogle elever har i dansk svært ved at sætte punktummer, mens andre skriver næsten formfuldendt og har brug for helt andre udfordringer.

Alt andet lige er konklusionen dog, at undervisningen i EksperimenTiende i højere grad end eksamens- og karakterbaseret undervisning har mulighed for at tilpasse sig elevernes forskellige niveauer og ambitioner og at lærerne formår at stimulere både den "bløde" og den "hårde" faglige udvikling:

Eksempler fra elevundersøgelsen

Dansk

Vi har haft om grammatik, på en ny måde, så jeg kan forstå det.

Engelsk

Vi havde en engelsk aflevering, hvor jeg fik feedback på min grammatik. Vi snakker også kun engelsk i timen, så der øver man sin mundtlighed. Jeg synes jeg er blevet klogere på hvordan USA fungerer, og lært mere om de forskellige partier.

Matematik

Jeg har lært en masse om formler og hvordan man kan bruge dem i virkeligheden. Vi har også lavet eksperimenter der har gjort det nemmere at forstå.

Evalueringsformer

Vi ønsker med EksperimenTiende at styrke den meningsfulde evaluering og feedback til eleverne. Det vi har fjernet, er karaktergivning og den statslige eksamen FP10. I stedet har vi sat en mere udfoldet feedback hen over skoleåret, så eleverne har mulighed for at tilpasse deres indsats løbende. De tre fag har fagdage i løbet af året, hvor lærerne har mulighed for at give eleverne mere eller mindre konventionelle prøver. Eksempler fra fagene.

Dansk

Eleverne har læst og behandlet Siri Ranva Hjelm Jakobsens brevroman "Havbreve" og har som afslutning skrevet og udsmykket deres egne havbreve, som de har fået feedback på fra hinanden og lærerne. Brevene samles på en væg i Udsigten, hvor de efterfølgende kan læses af andre. I et senere forløb lærte eleverne om genren taler og afsluttede med selv at skrive og afholde taler for hinanden.

Matematik

Eleverne prøver kræfter med en almindelig FP10 matematikprøve efter 18 uger. Som afsluttende forløb konstruerer en klasse et hus, som de skal bygge en model af. Ligesom til en FP10 skal de demonstrere så meget matematik som muligt i projektet. Modellen og projektet fremlægges for lærer, kammerater og inviterede "censorer" (i dette tilfælde viceforstander, forstander og pedel).

Engelsk

Eleverne arbejder med en bestemt, selvvalgt problemstilling og udarbejder som produkt en informationskampagne. De får feedback på produktet. I et andet forløb læser og analyserer de digte og udgiver deres egen digtsamling.

Er der elever vi lader i stikken?

En bekymring i forhold til EksperimenTiende er, om undervisningen i for høj grad kommer til at rette sig imod de elever, der er fagligt dygtige i forvejen. De elever, vi kunne miste, er de som fx gerne vil på gymnasiet, men ikke i 9. klasse har nået tilstrækkelig gode karakterer. Desuden får vi elever, der har gået på uformelle og eksamensfri skoler og derfor skal til prøve på deres kommende uddannelse for at blive optaget. Blandt disse elever og deres forældre er der ofte et ønske om en mere formel evaluering- og undervisningsform. Der er ikke altid viden om, at 10. klasseprøven, FP10 *ikke* er adgangsgivende til ungdomsuddannelser og at eleverne derfor under alle omstændigheder skal til en optagelsesprøve, hvis de ikke har taget FP9. Hvis vi ville ramme bredere i tiltrækning af elever, er det dermed snarere FP9, vi skulle kigge på. Vores - overraskende - oplevelse er, at det i mindst lige så høj grad er elever med en relativ dårlig faglig ballast, der er glade for og får meget ud af EksperimenTiende.

I erkendelse af, at især faget matematik er svært at navigere i, hvis man ikke har de basale færdigheder på plads, har vi oprettet 6 matematikhold i 2023/2024 mod kun 4 hold i engelsk og dansk. I matematik niveaudeles eleverne og vi kan have ret små hold til de elever, der har brug for individuel lærerstøtte.

Et eksempel fra elevundersøgelsen:

Jeg synes at jeg får noget ud af matematik hvor jeg normalt har virkelig mange udfordringer i matematik så er det ret rart at komme et sted hen hvor jeg rent faktisk kan lære det og få noget ud af det jeg så har fået lært nu. Jeg var ikke den bedste i matematik men min lærer lærte mig hvordan man regnede ting fra bunden.

Lærernes arbejds glæde og kreativitet

Forstanderen er overbevist om, at lærerne i højere grad får stimuleret både arbejds glæde og kreativitet ved at arbejde inden for EksperimenTiende end ved den konventionelle undervisningsform. Jeg er også opmærksom på, at forandringen har været udfordrende for nogle lærere både konkret i deres egen

undervisning og på grund af en generel bekymring for skoleformens udvikling henimod en mere højskolepræget form. Jeg ved ikke hvordan man måler arbejdsglæde og kreativitet hen over en tid præget af stor forandring (herunder Corona og en betragtelig udskiftning af lærerkræfterne), men jeg mener, at de mange kreative og fagligt velbegrundede undervisningsforløb vidner om en lærerstab med en høj grad af faglig kreativitet og engagement.

Lykkes det os at eksperimentere?

Den amerikanske musiker Prince protesterede engang imod, at hans musik blev kaldt eksperimenterende. For Prince lød dette som om, at musikken ikke var færdig. Da vi helt tilbage i 2013 besluttede - og lige siden har arbejdet for - at også den boglige undervisning skulle være mere eksperimenterende, så var det da også først og fremmest for at den skulle indeholde, som en nuværende elev udtrykker det: noget sjov læring, så det bliver nemmere at følge med og koncentrere sig.

Dette er ikke det samme som at undervisningen og evalueringen skal fremstå ufærdig, uklar eller flosset i kanterne. Der hvor "eksperimentet" i særlig grad er lykkes, er i de forløb, der har været klart strukturerede og kendetegnet ved en høj grad af fordybelse, samt ved en klar afslutning med evaluering og feedback. Der hvor det er lykkes mindre godt, er når forløbene har været afbrudte eller simpelthen for korte. Man kan sige, at den eksperimenterende undervisning har endnu mere brug for gode rammer, dvs. en tydelig planlægning fra ledelsens side. Desuden er den eksperimenterende undervisning i høj grad præget af lærerens stilladsering, hvorfor den også er mere følsom overfor fravær. For nu at formulere det firkantet, så er det nemmere for eleverne, når læreren ikke er til stede at forholde sig til en række rutineprægede regnestykker, end at lave andengradsligninger på baggrund af et kast med en bold.

Eksempler fra fagene

Matematik

Jeg har lært noget om hvordan man kan kaste en bold og derefter lave en andengradsligning ud fra kastet. Og måle hastighed, acceleration og distance på et løb.

Engelsk

I engelsk har jeg lært at holde en god fremlæggelse. lidt grammatik. det var rigtig sjovt at lave videoen til halloween, ville dog have ønsket vi fik tid til at have lavet den færdig. Det var ret fedt at være lidt mere kreativ.

Dansk

Lige nu er vi i gang med et forløb om fremtiden. Vi lærer om AI og laver hypoteser for hvordan fremtiden kommer til at se ud.

Hvad skal vi overveje fremover?

Vi er kommet ud over stepperne med den eksamensfri skole og realiteten er, at vi ikke har elever til en hel klasse, der ønsker at tage FP10. I år (2023/24) havde vi

højst 10 elever, der overvejede FP10 - de endte alle med at vælge EksperimenTiende. Skulle der være nogen, som hellere ville have gået FP10-vejen, så var de formentlig blevet afskrækket af at være de eneste eller tæt på de eneste. Så det første vi skal overveje, er at melde klart ud, at vi ikke fører til FP10. Problemet ved at gøre, som vi gjorde i 2022/23 og året forinden at insistere på at have en FP10-klasse er, at klassen bliver lidt isoleret og meget uhomogen og i løbet af de to skoleår ønskede et stort antal FP10'ere at vælge om. På andre efterskoler, fx Flakkebjerg har skolen valgt at lukke helt ned for muligheden for at gå til FP10.

Holdstørrelser, lærernes forberedelse og opfølgning, samt ledelsens planlægning

Noget der er meget tydeligt, er, at det virker for matematik-faget, at der er få elever på holdene. Vi bør overveje, om det er muligt at få i det mindste 5 dansk-og/eller engelskhold. At vi kun har fire hold i år, skyldes i høj grad den skematekniske binding som Jord-til-bord-faget giver. Da vi startede EksperimenTiende op i 2021 fik de lærere, der skulle have disse hold mere tid til forberedelse. Spørgsmålet er om der ikke stadig er brug for mere tid til forberedelse og især *fælles* forberedelse og kollegial feedback, samt tid til feedback til eleverne herunder skrivning af udtalelser. Dette stiller igen krav til tilrettelæggelsen af årskalenderen, så der er tid til disse ting. Måske ville det være en idé at markere 4-6 forløb i kalenderen.

Engelsk

Især engelsk er et fag, der på overfladen virker nemt at eksperimentere i, fordi det ligner dansk, bare på engelsk. Men sådan er det kun for de dygtigste engelskelevere. For mange elever er engelsk i højere grad et øvelsesfag end et erkendelsesfag. Derfor bliver nogle frustrerede over omfanget af den tematiske fordybelse, mens andre er glade for det. På Baunehøj Efterskole er faget desuden presset af dels den høje klassekvotient og dels at der kun er afsat to timer om ugen til faget. Vi må nok også erkende, at dansk og matematik har fået større opmærksomhed (især fra ledelsen) i udviklingen af EksperimenTiende end engelsk. I elevundersøgelsen fremhæver flere elever positivt de forløb, hvor de skal skrive og udelukkende tale engelsk, mens de er mere kritiske overfor gruppearbejder, hvor de skal undersøge et emne og fremlægge det for klassen. Måske ville det være gavnligt ikke at tænke dansk- og engelskholdene sammen, men at forsøge at danne hold i engelsk ud fra niveau eller interesse?

Karakterer

Selvom der er et overvejende flertal af elever i elevundersøgelsen, der er glade for ikke at skulle have karakterer (fordi det "letter presset", eller som en elev skriver: "det er det bedste i verden, det giver meget mere ro til at blive mere vant til sig selv uden karakterer"), så er der enkelte, der ønsker sig kombination af eksamensfrihed og karakterer:

En elev skelner således mellem eksamensfri og karakterfri:

jeg synes at en eksamensfri efterskole er en god ide da man får mulighed for at fokusere på de praktiske fag, ens egen personlige dannelse og de boglige opgaver, man føler man skal blive bedre til, eller dem man interesserer sig for. Jeg synes ikke at karakterfri efterskole nødvendigvis er en god ide, da man godt kan få meget ud af at få en karakter, så længe man får feedback og begrundelse på karakteren.

EksperimenTiende og resten af skolen

Mens ovenstående overvejelser drejer sig om her og nu, så er det store spørgsmål, hvordan ikke bare EksperimenTiende men det *samlede undervisningstilbud* skal se ud i fremtiden. Ud over dansk, engelsk og matematik har eleverne de ”boglige valgfag” tysk, fransk, samfundsfag, naturfag og filosofi/religion, ligesom de alle har medborgerskab og selvfølgelig jord-til-bord, kor, bevægelse, morgensang og ”om mennesket i verden”. Vi bør overveje at se på vægtningen af fagene og evaluere på, hvad det fx giver, når eleverne har valgmuligheder.

Afsluttende vil jeg for egen regning tillade mig at mene, at EksperimenTiende har bragt undervisningen i de såkaldt boglige skolefag mere i overensstemmelse med skolens grundtvigske skolesyn og værdier i det hele taget. Det er lærerens møde med eleverne, som er den allervigtigste variable faktor i undervisningen. Formålet med EksperimenTiende, som jeg mener er indfriet, er at sætte lærerne endnu mere fri til at møde eleverne i øjenhøjde og med noget på hjerte.

Ulrik Goos Iversen, den 6. januar 2024